

Wykorzystanie dziennika elektronicznego w praktyce szkolnej

Przemysław Żebrok

Gimnazjum nr 2 w Skoczowie

przemyslaw@zebrok.pl

Streszczenie: Wprowadzenie do szkół technologii informacyjnych spowodowało, że w przestrzeni tej pojawiło się wiele nowych możliwości w zakresie komunikacji. Coraz częściej w procesy zarządzania szkołą włącza się narzędzia teleinformatyczne. Od niedawna szkoły mogą prowadzić dokumentację nie tylko w formie tradycyjnych dzienników, ale także za pomocą dzienników elektronicznych. Celem artykułu jest analiza wybranych aspektów funkcjonowania dziennika elektronicznego w placówkach oświatowych, a zarazem weryfikacja efektywności przekazywania informacji za pomocą nowych narzędzi wprowadzanych do szkół. Artykuł prezentuje badania dotyczące wykorzystywania e-dziennika w jednej z placówek oświatowych z terenu powiatu cieszyńskiego. Badanie przeprowadzono na podstawie dziennika elektronicznego firmy Vulcan. Dane zostały pozyskane z zestawień dyrektora szkoły, a analiza polegała na zliczeniu częstotliwości logowania do systemu uczniów, rodziców i nauczycieli. Badania pokazują, że pomimo wielu obaw e-dziennik staje się skutecznym narzędziem komunikacji i nie ma odwrotu od tego typu narzędzi.

Słowa kluczowe: oświata, ICT, społeczeństwo informacyjne, społeczeństwo wiedzy, dziennik elektroniczny

1. Wprowadzenie

Otoczająca nas rzeczywistość zmienia się bardzo szybko i radykalnie praktycznie we wszystkich dziedzinach życia. Dotyczy to zwłaszcza obszaru technologicznego. Przekształceniom podlega też współczesna szkoła, która stara się nadążyć za zmianami w otoczeniu. Modyfikowane są dotychczasowe sposoby, narzędzia i formy nauczania, gwałtownie zmienia się również obszar administracyjny szkoły. Coraz częściej w procesy zarządzania włączane są narzędzia teleinformatyczne.

Wprowadzenie do szkół technologii informacyjnych spowodowało, że w przestrzeni tej pojawiło się wiele nowych możliwości w zakresie komunikacji, szczególnie w sposobie przekazywania i pozyskiwania informacji w ramach współpracy pomiędzy nauczycielem a rodzicem, nauczycielem a uczniem czy dyrektorem a nauczycielem (Tomaszewska, 2014 s. 197-207). Dlatego wyzwaniem dla edukacji staje się przygotowywanie kolejnych pokoleń do korzystania w sposób świadomy i efektywny ze wspólnej przestrzeni informacyjnej.

Od 2009 roku szkoły formalnie mogą prowadzić dokumentację nie tylko w formie tradycyjnych dzienników, ale także za pomocą dzienników elektronicznych. Są to aplikacje, które umożliwiają wprowadzanie danych do baz, przetwarzanie ich i udostępnianie. Oznacza to, że wszystkie informacje potwierdzające działalność szkoły są zapisywane w formie elektronicznej i mogą być udostępniane w takiej postaci. Oceny, informacje o nieobecnościach i spóźnieniach, powiadomienia o zachowaniu dziecka, a także o zebraniach czy wycieczkach mogą być przekazywane rodzicom poprzez Internet. Za pomocą e-dziennika można też tworzyć różnego rodzaju analizy, zestawienia, porównania. Dlatego dziennik elektroniczny w znacznym stopniu wspiera proces zarządzania i służy usprawnianiu dokumentowania przebiegu nauczania.

Możliwość prowadzenia dokumentacji w wersji elektronicznej została określona w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz.U. 2014, poz. 1170). Ten akt prawny określa zasady prowadzenia dzienników elektronicznych w szkołach. Najważniejsze zapisy zostały przytoczone poniżej:

1. Dzienniki, o których mowa w § 3, 10–14, 19 i 21, mogą być prowadzone także w formie elektronicznej; dzienniki prowadzone w formie elektronicznej są zwane dalej „dziennikami elektronicznymi”.
2. Za zgodą organu prowadzącego przedszkole, szkołę lub placówkę, dzienniki, o których mowa w § 3, 10–14, 19 i 21, mogą być prowadzone wyłącznie w formie elektronicznej.
3. Prowadzenie dziennika elektronicznego wymaga:
 - a) zachowania selektywności dostępu do danych stanowiących dziennik elektroniczny;
 - b) zabezpieczenia danych stanowiących dziennik elektroniczny przed dostępem osób nieuprawnionych;
 - c) zabezpieczenia danych stanowiących dziennik elektroniczny przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub utratą;
 - d) rejestrowania historii zmian i ich autorów;
 - e) umożliwienia bezpłatnego wglądu rodzicom do dziennika elektronicznego, w zakresie dotyczącym ich dzieci.
4. System informatyczny służący do prowadzenia dzienników elektronicznych powinien umożliwiać eksport danych do formatu XML oraz sporządzenie w formie papierowej dzienników, o których mowa w § 3, 10–14, 19 i 21.
5. W przypadku prowadzenia dzienników, o których mowa w § 3, 10, 11, 13 i 21, wyłącznie w formie elektronicznej, wpisanie przez nauczyciela w dzienniku elektronicznym tematu zajęć, o których mowa w § 3 ust. 2, § 10 ust. 3 i 5, § 11 ust. 2, § 13 ust. 3 i 5 oraz § 21 ust. 2 i 3, jest równoznaczne z potwierdzeniem przez nauczyciela przeprowadzenia tych zajęć.

2. Uwagi metodologiczne

Celem niniejszego opracowania jest analiza wybranych aspektów funkcjonowania dziennika elektronicznego w placówkach oświatowych, a zarazem weryfikacja efektywności przekazywania informacji za pomocą nowych narzędzi wprowadzanych do szkół. Główny problem badawczy zawarto w pytaniu: jaka jest skuteczność i poziom komunikacji za pomocą takich narzędzi jak e-dziennik?

Artykuł ma na celu zdiagnozowanie, czy dziennik elektroniczny poprawia komunikację pomiędzy nauczycielami, rodzicami, uczniami. Założono, że na podstawie częstotliwości odwiedzin w e-dzienniku można stwierdzić, czy opiekunowie systematycznie kontaktują się ze szkołą, a przez to, jakie jest zainteresowanie rodziców postępami w nauce, frekwencją, zachowaniem. Częściowo będzie to też próba odpowiedzi na pytanie, czy dziennik elektroniczny spełnia wymogi skuteczności, tzn. czy poprawia przepływ informacji, zwiększa zainteresowanie życiem szkoły, czy jest dostatecznie i prawidłowo wykorzystywany, a zarazem czy nie ogranicza osobistych kontaktów rodziców ze szkołą. Ponadto, na podstawie analizy literatury, artykuł jest próbą odpowiedzi na pytania o skutki wykorzystywania tego typu kanałów wymiany informacji. Przeanalizowane zostaną szanse i zagrożenia informatyzacji, w tym wprowadzania dzienników elektronicznych do szkół. Podjęta

tematyka wydaje się bardzo aktualna, gdyż dziennik elektroniczny staje się w ostatnim czasie bardzo popularnym narzędziem wykorzystywanym w oświacie, jednak skutki jego użytkowania nie są jeszcze w pełni zbadane.

Artykuł prezentuje badania dotyczące prowadzenia e-dziennika w placówce oświatowej, która narzędzie to wykorzystuje przez pół roku. Jest to gimnazjum samorządowe z terenu powiatu cieszyńskiego liczące 119 uczniów. W szkole e-dziennik wprowadzono 1 września 2015 r. jako wyłączny sposób dokumentowania pracy nauczyciela. Wcześniej, przez niespełna rok, testowano to narzędzie. Badanie przeprowadzono na podstawie dziennika elektronicznego firmy Vulcan. Dane zostały pozyskane z zestawień dyrektora szkoły w panelu wydruki i zestawienia. Analiza polegała na zliczeniu częstotliwości logowania do systemu uczniów, rodziców i nauczycieli poprzez panel składający się z zakładek: oceny, frekwencja, kontrola, dane, odwiedziny. Dla potrzeb badań przeanalizowano tylko zakładkę odwiedziny. Eksploracji dokonano w okresie ferii zimowych 2016 roku, czyli po zakończeniu pierwszego półrocza. Objęła ona okres od 1 września 2015 do 28 lutego 2016 roku.

Na koniec kilka istotnych uwag. Przedstawiona analiza jest wstępem do bardziej pogłębionych badań w ramach pracy doktorskiej. Należy ją traktować z pewną ostrożnością, gdyż omawiane badania są pilotażem, przeprowadzonym w niewielkiej szkole, która z e-dziennika korzysta stosunkowo krótko. Ponadto oparte zostały tylko o jedno narzędzie firmy Vulcan. Obraz badanej rzeczywistości może być nieco zniekształcony, gdyż niektórzy rodzice przekazali login i hasło do systemu swojemu dziecku. Na podstawie wywiadów z rodzicami można przypuszczać, że nie jest to zjawisko incydentalne. Nie udało się przeprowadzić dokładnych badań tego zjawiska ze względu na opór respondentów przed udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi w prowadzonych wywiadach. Nie zmienia to jednak ogólnych statystyk wejść do systemu. Pomimo tych wątpliwości, na podstawie zaprezentowanych badań można zaobserwować tendencje i wyciągnąć pewne wnioski.

3. Otoczenie szkoły

Dzisiejszą wspólnotę często określa się mianem społeczeństwa informacyjnego, choć przyznać trzeba, że wszystkie społeczeństwa - nawet te najdawniejsze - aby mogły skutecznie funkcjonować, muszą być społeczeństwami w jakiejś mierze informacyjnymi. Współcześnie bez wątpienia mamy do czynienia z nowymi formami komunikowania i nowymi formami społecznymi. Niewykluczone, że wymagają one nowych teorii dotyczących ontologii życia społecznego (Golka, 2005, s. 253-265).

Obok definicji społeczeństwa informacyjnego funkcjonuje też pojęcie społeczeństwa wiedzy. W. Cellary uważa, iż społeczeństwo informacyjne to takie, w którym każdy ma dostęp do informacji przez Internet, zaś społeczeństwo wiedzy to takie społeczeństwo, w którym każdy ma dość wiedzy, aby z uzyskanej informacji umieć zrobić odpowiedni użytek. Kluczem do transformacji społeczeństwa wiedzy jest edukacja, i to edukacja przez całe życie (Cellary, 2008). Społeczeństwo nie może się bowiem rozwijać bez odpowiedniego poziomu kapitału ludzkiego. Zakładając, że interesariusze szkoły w dużej mierze są już przedstawicielami społeczeństwa informacyjnego, należy dążyć do efektywnego przekazywania im wiedzy, co wydaje się szczególnie ważne w kontekście niniejszych rozważań.

W otoczeniu szkoły coraz częściej pojawiają się świadomi i pełni oczekiwań rodzice. Jasno definiują swoje potrzeby względem szkoły - poszukują takiej placówki, która najlepiej spełni ich oczekiwania. Wachlarz usług, na których się skupiają, to nie tylko edukacja, ale również przygotowanie ich dzieci do życia, kształcenie odpowiednich umiejętności, propagowanie logicznego myślenia, dostęp do nowych technologii czy interaktywnego kształcenia (Wróbel, 2009). Dlatego też szkoła powinna przygotować młodego człowieka do ich sprawnego używania.

Na co dzień w coraz większym stopniu wykorzystujemy narzędzia ICT. Fundamentalnym przeobrażeniem, jakiego jesteśmy świadkami, jest zmiana nośnika informacji z papierowego na elektroniczny. O ile merytoryczne wsparcie szkół we wdrażaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych w dużej mierze ma związek z polityką oświatową państwa, o tyle informatyzacja obszaru administracyjnego w szkolnictwie leży całkowicie w gestii organów prowadzących, czyli w omawianym przypadku jednostek samorządu terytorialnego. Informatyzacja, jaka dokonuje się w przypadku e-dzienników, jest tylko częścią globalnych zmian w myśleniu o efektywnym zarządzaniu oświatą. Ich wprowadzenie jest szansą rozwoju edukacji, a zarazem wyzwaniem, które należy podjąć już dziś.

4. Konsekwencje wprowadzania e-dzienników do szkół

Elektroniczne dzienniki mają swoje zalety i wady. Coraz większa powszechność komputerów z dostępem do Internetu ułatwia rodzicom pozyskiwanie informacji o swoich dzieciach, jednak ich wprowadzenie do szkół zależy w dużej mierze od poziomu nowoczesności, a także możliwości finansowych samorządu.

Plusem systemu elektronicznego jest możliwość stałego śledzenia postępów w nauce swoich dzieci – narzędzie gwarantuje całodobową dostępność. Drogą internetową można na bieżąco śledzić dane wprowadzane do dziennika elektronicznego, tematy lekcji, oceny wraz z komentarzami, w tym średnie ważone ocen z poszczególnych przedmiotów. Rodzice mogą też w każdej chwili sprawdzić obecność dziecka na zajęciach. Pozwala to na kontrolowanie frekwencji i umożliwia usprawiedliwianie bądź wyjaśnianie nieobecności. Ponadto, system informuje rodziców o terminach sprawdzianów, prac domowych, imprezach szkolnych, ułatwia bieżącą kontrolę zachowania, pomaga w analizowaniu wyników nauczania. Daje możliwość zobrazowania postępów na tle klasy.

Zaletą dziennika prowadzonego w formie elektronicznej jest również szybkość zestawiania danych i przekazu informacji. System usprawnia pracę dyrekcji i nauczycieli głównie przy obliczaniu statystyk semestralnych i rocznych. Uczący mają też dostęp do znowelizowanych aktów prawnych. Dziennik elektroniczny umożliwia wydruk dokumentów niezbędnych podczas zebrań z rodzicami, czy potwierdzania pracy dydaktycznej. To także możliwość drukowania świadectw, bez konieczności ich ręcznego wypisywania. Za pomocą e-dziennika wychowawcy mogą się kontaktować z rodzicami, którzy z różnych przyczyn nie mogli osobiście przyjść do szkoły. W jakimś stopniu narzędzie to może niwelować lęk przed osobistymi kontaktami z nauczycielem, wychowawcą, dyrektorem. Należy jednak pamiętać, że prowadzenie dzienników szkolnych w formie elektronicznej stanowi dodatkową pracę dla nauczycieli.

Uczeń także ma możliwość całodobowego, nieograniczonego dostępu do ważnych informacji o życiu szkoły, dlatego nie ma problemu w sytuacji, gdy był nieobecny w szkole.

Z e-dziennika dowie się o imprezach szkolnych, dniach wolnych od zajęć edukacyjnych, długoterminowych zadaniach domowych, czy planowanych pracach klasowych. Analiza postępów w nauce może przełożyć się na podniesienie poziomu kształcenia poprzez mobilizację do poprawy swoich ocen. Uczeń dokładnie zna swoje stopnie, zaległości i wie, co powinien poprawić.

Podstawowym problemem w upowszechnieniu nowoczesnych narzędzi komunikacji jest ich dostępność. Elektroniczna wersja dziennika szkolnego sprawdza się tam, gdzie większość rodziców ma dostęp do Internetu. Aby w pełni korzystać z e-dziennika niezbędna jest także umiejętność obsługi programu przez rodziców. Zdarza się, że rodzice nie potrafią posługiwać się komputerem, więc dla nich takie rozwiązanie może okazać się uciążliwe. Oczywiście wymogiem jest stała obecność komputerów z dostępem do Internetu w każdej klasie. Ważne, aby to był sprzęt na odpowiednim poziomie. Problem z e-dziennikami pojawia się wtedy, gdy są usterki techniczne, brak dostępu do Internetu, brak zasilania, awaria sprzętu.

Przy prowadzeniu dokumentacji w formie elektronicznej rodzi się również zagrożenie ochrony danych osobowych, które mogą zostać pozyskane przez osoby nieuprawnione. Konieczność odpowiedniego zabezpieczenia danych reguluje rozporządzenie w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania.

Zagrożeniem jest też ryzyko ograniczenia osobistych kontaktów, a przez to dehumanizacja szkoły.

5. Wyniki badań

Aby komunikacja była możliwa i skuteczna, potrzebny jest powszechny i nieograniczony dostęp do narzędzi informatycznych. Dzisiaj, to nie tylko komputer stacjonarny, ale także różnego rodzaju urządzenia mobilne. Pomimo coraz powszechniejszego dostępu, nie wszystkie gospodarstwa domowe mają możliwość korzystania z komputera i Internetu. Potwierdzają to dane GUS. Wyposażenie gospodarstw domowych w komputery osobiste z dostępem do Internetu w województwie śląskim wynosi 72,5%, zaś z szerokopasmowym dostępem do Internetu kształtuje się już tylko na poziomie 51,5% (Bank Danych Lokalnych, 2014).

Oprócz dostępu w domu uczniowie mają możliwość korzystania z e-dziennika w szkole. Firma Vulcan oferuje też aplikację na urządzenia mobilne, więc zarówno rodzice jak i uczniowie mają ułatwiony dostęp do tego narzędzia. Jednak z przeprowadzonych badań wśród uczniów wynika, że tylko pojedynczy uczniowie korzystają z aplikacji mobilnej.

Poniżej analiza dostępu szkolnej infrastruktury teleinformatycznej w gminach powiatu cieszyńskiego.

Tabela 1. Dostępność szkolnej infrastruktury teleinformatycznej w gimnazjach w gminach powiatu cieszyńskiego w latach 2008 i 2012. Źródło: obliczenia własne w oparciu o dane stat.gov.pl/bdl

Jednostki	Liczba uczniów gimnazjów przypadająca na 1 komputer z dostępem do Internetu do użytku uczniów						
	2008	Ranking	2012	Ranking	Zmiana pozycji (2-4)	Różnica (1-3)	poprawa/pogorsz. dostępn. w %
	1	2	3	4	5	6	7
Cieszyn	17,2	10	16,5	12	-2	+0,7	+0,4
Ustroń	21,2	11	14,6	11	0	+6,6	+31,1
Wisła	13,8	7	9,7	5	+2	+4,1	+30,7
Brenna	16,7	8	14,2	8	0	+2,5	+15,0
Chybie	7,7	1	9,1	3	-2	-1,4	-18,2
Dębowiec	10,5	2	7,4	1	+1	+5,9	+29,5
Goleszów	12,2	5	8,2	2	+3	+4,0	+32,8
Hażlach	12,6	6	9,1	4	+2	+3,5	+27,8
Istebna	15,9	9	13,0	10	-1	+2,9	+18,2
Skoczów og.	39,0	12	23,7	7	+5	+15,3	+39,2
miasto	45,5		41,2			+4,3	+9,5
wieś	39,0		23,7			+15,3	+39,2

Strumień og.	11,3	3	10,1	6	-3	+1,2	+10,7
miasto	30,7		31,8			-1,1	-3,6
wieś	11,7		9,2			+2,5	+21,3
Zebrzydowice	12,0	4	15,6	9	-5	-3,6	-30,0
śr.arytm.miasto	21,5		15,2			+6,3	+29,3
śr.arytm.wieś	15,0		12,1			+2,9	+19,3
Rozstępn	31,3		16,3				
Polska	12,9		10,2			+2,7	+21,0
woj. śląskie	13,7		11,1			+2,6	+18,8
pow. Cieszyn	15,1		12,9			+2,2	+14,6

Dostępność szkolnej infrastruktury teleinformatycznej mierzona może być przez taką cechę diagnostyczną, jaką jest liczba uczniów przypadająca na jeden komputer z dostępem do Internetu do użytku uczniów. Należy zauważyć, że tak określona zmienna jest destymulantą, czyli taką, że jej wzrost niekorzystnie świadczy o dostępności do infrastruktury teleinformatycznej w szkole. Dane o tej cesze zbierane i prezentowane są przez GUS w przekroju gmin, rodzaju szkół oraz okresów sprawozdawczych. Najnowsze opublikowane dane dotyczą 2012 roku i to one posłużyły do analizy, natomiast dla wykazania rozmiaru i charakteru zmian zostały one porównane z rokiem 2008. Wykorzystano dane dla gimnazjów, czyli szkół prowadzonych przez gminy (dla których samorządy są organami prowadzącymi).

Analiza danych dotyczących gimnazjów wskazuje, że wyraźna poprawa sytuacji w dostępności do komputera połączonego z Internetem i przeznaczona do użytku uczniów szkół podstawowych nastąpiła w Skoczowie, Goleszowie, Ustroniu, Wiśle i Dębowcu. Duża niekorzystna zmiana w dostępności pojawia się w Zebrzydowicach i Chybiu. Rozstępn dla gimnazjów w latach 2008-2012 oznacza wyrównywanie różnic w gminach powiatu (zmniejszenie z 31,3 do 16,3, czyli o 15,0 uczniów).

Niekorzystną wymowę dla analizowanego zjawiska, czyli dostępności do komputera w gimnazjach jest wyraźnie najśłabsza pozycja powiatu cieszyńskiego zarówno w 2008, jak i 2012 roku, choć trzeba przyznać, że wskaźniki te w badanych latach uległy poprawie zarówno w Polsce, województwie śląskim i powiecie cieszyńskim.

5.1. Analiza częstotliwości logowania uczniów do dziennika elektronicznego

Zestawienie przedstawia liczbę odwiedzin uczniów danych oddziałów we wskazanym okresie. Dla przejrzystości wyniki zaprezentowane zostały w formie tabelarycznej.

Tabela 2. Logowanie do e-dziennika uczniów klasy I a w I półroczu roku szkolnego 2015/16.

Źródło: opracowanie własne

Uczniowie klasy I a	
Liczba uczniów zarejestrowanych w e-dzienniku	17

Liczba uczniów, którzy zalogowali się do systemu	12
Liczba uczniów, którzy nie zalogowali się do e-dziennika	5
Suma wszystkich wejść do systemu w I półroczu	688
Najczęściej logujący się uczeń (ilość wejść)	215
Najwięcej wejść w dniach	05-12.10.2015 (144 razy)
Średnia ilość wejść przypadająca na 1 ucznia w I półroczu	62,5
Mediana	36

Tabela 3. Logowanie do e-dziennika uczniów klasy I b w I półroczu roku szkolnego 2015/16.

Źródło: opracowanie własne

Uczniowie klasy I b	
Liczba uczniów zarejestrowanych w e-dzienniku	20
Liczba uczniów, którzy zalogowali się do systemu	16
Liczba uczniów, którzy nie zalogowali się do e-dziennika	4
Suma wszystkich wejść do systemu w I półroczu	899
Najczęściej logujący się uczeń (ilość wejść)	224
Najczęściej w dniach	28.09-05.10.2015 (150 razy)
Średnia ilość wejść przypadająca na 1 ucznia w I półroczu	60
Mediana	33

Tabela 4. Logowanie do e-dziennika uczniów klasy II a w I półroczu roku szkolnego 2015/16.

Źródło: opracowanie własne

Uczniowie klasy II a	
Liczba uczniów zarejestrowanych w e-dzienniku	21
Liczba uczniów, którzy zalogowali się do systemu	17
Liczba uczniów, którzy nie zalogowali się do e-dziennika	4

Suma wszystkich wejść do systemu w I półroczu	2353
Najczęściej logujący się uczeń (ilość wejść)	393
Najczęściej w dniach	28.09-05.10.2015 (333 razy)
Średnia ilość wejść przypadająca na 1 ucznia w I półroczu	138,4
Mediana	87

Tabela 5. Logowanie do e-dziennika uczniów klasy II b w I półroczu roku szkolnego 2015/16.

Źródło: opracowanie własne

Uczniowie klasy II b	
Liczba uczniów zarejestrowanych w e-dzienniku	20
Liczba uczniów, którzy zalogowali się do systemu	13
Liczba uczniów, którzy nie zalogowali się do e-dziennika	7
Suma wszystkich wejść do systemu w I półroczu	690
Najczęściej logujący się uczeń (ilość wejść)	132
Najczęściej w dniach	05-12.10.2015 (120 razy)
Średnia ilość wejść przypadająca na 1 ucznia w I półroczu	53
Mediana	42

Tabela 6. Logowanie do e-dziennika uczniów klasy III a w I półroczu roku szkolnego 2015/16.

Źródło: opracowanie własne

Uczniowie klasy III a	
Liczba uczniów zarejestrowanych w e-dzienniku	18
Liczba uczniów, którzy zalogowali się do systemu	12
Liczba uczniów, którzy nie zalogowali się do e-dziennika	6
Suma wszystkich wejść do systemu w I półroczu	1343
Najczęściej logujący się uczeń (ilość wejść)	332

Najczęściej w dniach	05-12.10.2015 (184 razy)
Średnia ilość wejść przypadająca na 1 ucznia w I półroczu	112
Mediana	74

Tabela 7. Logowanie do e-dziennika uczniów klasy III b w I półroczu roku szkolnego 2015/16.

Źródło: opracowanie własne

Uczniowie klasy III b	
Liczba uczniów zarejestrowanych w e-dzienniku	23
Liczba uczniów, którzy zalogowali się do systemu	19
Liczba uczniów, którzy nie zalogowali się do e-dziennika	4
Suma wszystkich wejść do systemu w I półroczu	2332
Najczęściej logujący się uczeń (ilość wejść)	567
Najczęściej w dniach	05-12.10.2015 (432 razy)
Średnia ilość wejść przypadająca na 1 ucznia w I półroczu	122,7
Mediana	108

Z powyższych danych wynikają następujące wnioski:

- do e-dziennika nie zalogowało się nigdy w sumie 30 spośród 119 wszystkich zarejestrowanych uczniów, tj. 25,2%;
- najczęściej do systemu logowali się uczniowie klasy II a – 2353 oraz III b - 2332, najrzadziej I a – 688 oraz II b - 690;
- najczęściej logował się uczeń klasy III b – 567 razy, zdecydowanie zawiżając statystyki całej klasy;
- duże zainteresowanie e-dziennikiem wśród uczniów nastąpiło wraz z jego wprowadzeniem;
- uczniowie najczęściej logowali się w dwóch tygodniach poprzedzających zebranie z rodzicami;
- w sumie uczniowie logowali się do systemu 8305 razy, tj. średnio około 92 razy na jednego ucznia (tych, którzy się kiedykolwiek zalogowali);
- przyjmując, że od września do końca lutego jest około 180 dni, uczniowie logowali się średnio co drugi dzień;

Na podstawie obserwacji uczestniczącej oraz wywiadów z uczniami można wyprowadzić pewne uogólnienia:

- wśród uczniów nie zanotowano większych problemów z logowaniem do systemu;
- uczniowie pozytywnie postrzegają wprowadzanie nowinek technologicznych do szkoły;
- większość z nich praktycznie przez całą dobę jest online, jednak rzadko wykorzystują aplikację e-dziennika na urządzenia mobilne;
- pomimo znajomości danych zapisywanych do dziennika (ocen, frekwencji, uwag), uczniowie w miarę często i regularnie się do niego logują;

5.2. Analiza logowania rodziców/opiekunów prawnych

Rodzice mają możliwość utworzenia osobnego konta dla każdego z nich, lecz w badanej szkole taka sytuacja nie miała miejsca, więc ilość rodziców (opiekunów prawnych) powinna być taka sama jak ilość uczniów.

Odwiedziny opiekunów uczniów poszczególnych klas za okres I półrocza roku szkolnego 2015/16 ilustrują poniższe tabele.

Tabela 8. Logowanie do e-dziennika rodziców uczniów klasy I a w I półroczu roku szkolnego 2015/16.

Źródło: opracowanie własne

Rodzice uczniów klasy I a	
Liczba rodziców zarejestrowanych w e-dzienniku	16
Liczba rodziców, którzy zalogowali się do systemu	14
Liczba rodziców, którzy nie zalogowali się do e-dziennika	2
Suma wszystkich wejść rodziców do systemu w I półroczu	2633
Najczęściej logujący się rodzic (ilość wejść)	1280
Najczęściej w dniach	30.11.15-07.12.15 (221 razy)
Średnia ilość wejść przypadająca na 1 rodzica w I półroczu	188
Mediana	78

Tabela 9. Logowanie do e-dziennika rodziców uczniów klasy I b w I półroczu roku szkolnego 2015/16.

Źródło: opracowanie własne

Rodzice uczniów klasy I b	
Liczba rodziców zarejestrowanych w e-dzienniku	20

Liczba rodziców, którzy zalogowali się do systemu	12
Liczba rodziców, którzy nie zalogowali się do e-dziennika	8
Suma wszystkich wejść do systemu w I półroczu	3389
Najczęściej logujący się rodzic (ilość wejść)	1321
Najczęściej w dniach	25.01.16-01.02.16 (254 razy)
Średnia ilość wejść przypadająca na 1 rodzica w I półroczu	282,4
Mediana	103,5

Tabela 10. Logowanie do e-dziennika rodziców uczniów klasy II a w I półroczu roku szkolnego 2015/16.

Źródło: opracowanie własne

Rodzice uczniów klasy II a	
Liczba rodziców zarejestrowanych w e-dzienniku	21
Liczba rodziców, którzy zalogowali się do systemu	18
Liczba rodziców, którzy nie zalogowali się do e-dziennika	3
Suma wszystkich wejść do systemu w I półroczu	4777
Najczęściej logujący się rodzic (ilość wejść)	1321
Najczęściej w dniach	01.02.16-08.02.16 (315 razy)
Średnia ilość wejść przypadająca na 1 rodzica w I półroczu	265,3
Mediana	110

Tabela 11. Logowanie do e-dziennika rodziców uczniów klasy II b w I półroczu roku szkolnego 2015/16.

Źródło: opracowanie własne

Rodzice uczniów klasy II b	
Liczba rodziców zarejestrowanych w e-dzienniku	20
Liczba rodziców, którzy zalogowali się do systemu	16
Liczba rodziców, którzy nie zalogowali się do e-dziennika	4

Suma wszystkich wejść do systemu w I półroczu	2581
Najczęściej logujący się rodzic (ilość wejść)	438
Najczęściej w dniach	01.02.16-08.02.16 (174 razy)
Średnia ilość wejść przypadająca na 1 rodzica w I półroczu	161,3
Mediana	132

Tabela 12. Logowanie do e-dziennika rodziców uczniów klasy III a w I półroczu roku szkolnego 2015/16.

Źródło: opracowanie własne

Rodzice uczniów klasy III a	
Liczba rodziców zarejestrowanych w e-dzienniku	17
Liczba rodziców, którzy zalogowali się do systemu	12
Liczba rodziców, którzy nie zalogowali się do e-dziennika	5
Suma wszystkich wejść do systemu w I półroczu	3431
Najczęściej logujący się rodzic (ilość wejść)	1191
Najczęściej w dniach	25.01.16-01.02.16 (230 razy)
Średnia ilość wejść przypadająca na 1 rodzica w I półroczu	268
Mediana	175,5

Tabela 13. Logowanie do e-dziennika rodziców uczniów klasy III b w I półroczu roku szkolnego 2015/16.

Źródło: opracowanie własne

Rodzice uczniów klasy III b	
Liczba rodziców zarejestrowanych w e-dzienniku	23
Liczba rodziców, którzy zalogowali się do systemu	20
Liczba rodziców, którzy nie zalogowali się do e-dziennika	3
Suma wszystkich wejść do systemu w I półroczu	5491
Najczęściej logujący się rodzic (ilość wejść)	967

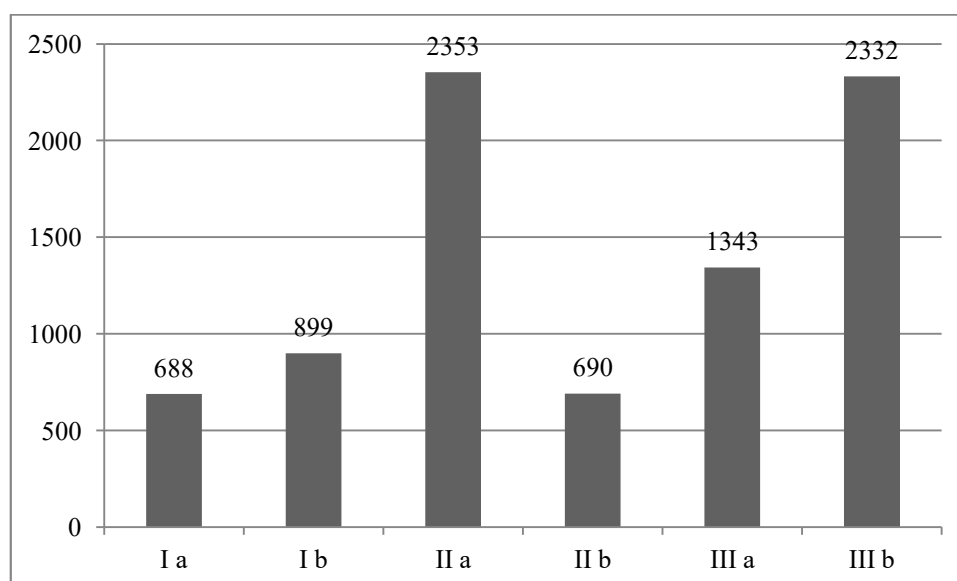
Najczęściej w dniach	25.01.16-01.02.16 (1320 razy)
Średnia ilość wejść przypadająca na 1 rodzica w I półroczu	274,5
Mediana	243

Na podstawie powyższych danych można wyciągnąć następujące wnioski:

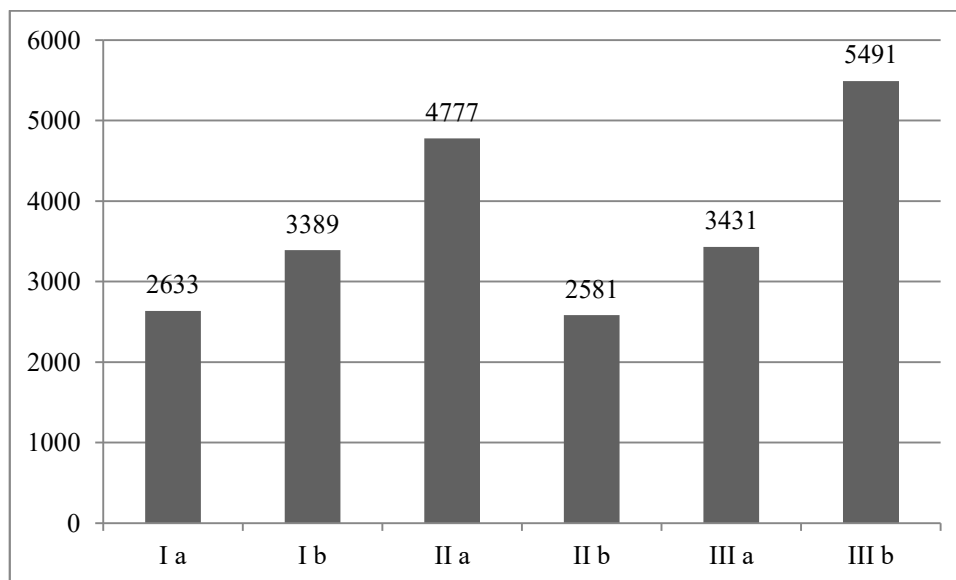
- w systemie zarejestrowanych jest 117 rodziców (uczniów 119), gdyż dwoje nie ma e-maila, niezbędnego do założenia konta;
- w ogóle nie zalogowało się do systemu 25 spośród 117 wszystkich rodziców zarejestrowanych w e-dzienniku, tj. 21,3%;
- najczęściej do systemu logowali się rodzice uczniów klasy III b – 5491 oraz II a – 4777, czyli podobnie jak w przypadku uczniów tych klas;
- rodzice najczęściej logowali się w dniach poprzedzających koniec I półrocza, czyli w okresie klasyfikacji uczniów;
- szczyt zainteresowania rodziców e-dziennikiem przypadł dużo później niż uczniom; prawdopodobnie dlatego, że młodzież jest bardziej chłonna różnego rodzaju nowinek;
- w sumie rodzice logowali się do systemu 22302 razy, czyli średnio przypada 190 wejść na rodzica; to oznacza, że średnio rodzice logowali się codziennie;
- zastanawia fakt, iż aż 8 rodziców klasy I b (40%) nigdy nie zalogowało się do systemu.

Przeanalizowano też listy obecności rodziców wszystkich klas na wywiadówkach i porównano z analogicznym okresem roku poprzedniego. Nie zauważono znaczących różnic frekwencji rodziców na zebraniach, stąd wniosek, że dzienniki elektroniczne nie rzutują na osobiste kontakty ze szkołą w analizowanym przypadku.

Porównanie ilości wejść do systemu e-dziennika rodziców oraz uczniów ilustrują poniższe wykresy.



Wykres nr 1. Liczba logowań uczniów poszczególnych klas do dziennika elektronicznego. Źródło: opracowanie własne



Wykres nr 2. Liczba logowań rodziców uczniów poszczególnych klas do dziennika elektronicznego. Źródło: opracowanie własne

Na podstawie wykresów można stwierdzić, że zainteresowanie wśród uczniów i rodziców e-dziennikiem kształtuje się na proporcjonalnie podobnym poziomie w poszczególnych klasach. Zarówno rodzice jak i uczniowie z klasy III b i II a najczęściej logowali się do systemu. Z kolei najgorzej wypadają klasy I a i II b. Może to zależeć od wychowawcy, jego zaangażowania, zachęcania, dlatego przeanalizowano wychowawców poszczególnych klas: kwalifikacje, płeć, staż pracy, stopień awansu. W ten sposób próbowano dociec czy te zmienne w jakimś stopniu warunkują zainteresowanie e-dziennikiem.

Tabela 14. Wychowawcy klas. Źródło: opracowanie własne

Wychowawca klasy	Wykształcenie podstawowe	Wykształcenie dodatkowe	Role/zadania w szkole	Staż pracy	Stopień awansu	Płeć
I a	biologia	wdż		22	D	K
I b	historia	wos, wdż, oligofrenoped.		25	D	K
II a	wych. fiz.		opiekun samorządu	17	D	K
II b	geografia	informatyka, bibliotekarstwo		13	M	K
III a	j. rosyjski	j. polski	opiekun sklepiku	32	D	K

III b	chemia	informatyka	administrator e-dziennika	22	D	K
-------	--------	-------------	---------------------------	----	---	---

Nie można wyciągnąć jednoznacznych zależności na tak małej próbie badawczej. Widać jedynie, iż zarówno rodzice jak i uczniowie klasy III b, której wychowawczyni jest szkolnym administratorem e-dziennika, zdecydowanie więcej razy wchodzili do systemu.

5.3. Pracownicy

W szkole pracuje 24 nauczycieli. Zestawienie przedstawia liczbę wejść pracowników do systemu w okresie I półrocza. Nauczyciele mają obowiązek regularnego logowania zgodnie z zapisami rozporządzenia: w przypadku prowadzenia dzienników wyłącznie w formie elektronicznej, wpisanie przez nauczyciela w dzienniku elektronicznym tematu zajęć jest równoznaczne z potwierdzeniem przez nauczyciela przeprowadzenia tych zajęć.

Tabela 15. Analiza logowania nauczycieli w poszczególnych miesiącach. Źródło: opracowanie własne

Miesiąc	Liczba wejść do e-dziennika
Wrzesień	4151
Październik	3919
Listopad	3629
Grudzień	2750
Styczeń	3897
Luty	1920
Razem	20266

Najczęściej do systemu logowali się: szkolny administrator e-dziennika – 3036 oraz dyrektor szkoły – 1616. Najrzadziej nauczyciele dochodzący i wuefiści. W sumie nauczyciele odwiedzili e-dziennik 20266 razy w okresie I półrocza. Ilość wejść do systemu przez nauczycieli potraktowana została w sposób pobieżny i tylko zasygnalizowano problem. Nie jest to przedmiotem głębszej analizy opracowania.

6. Wnioski

Celem opracowania była analiza wybranych aspektów funkcjonowania e-dziennika w placówkach oświatowych.

Dziennik elektroniczny w znacznym stopniu wspiera proces zarządzania i służy usprawnianiu dokumentowania przebiegu nauczania. Ułatwia bieżącą kontrolę, przyspiesza zestawianie danych i przekaz informacji. Według zgodnej opinii rodziców i nauczycieli, sprawdzanie obecności ucznia w czasie rzeczywistym to jedna z większych zalet e-dziennika. Na podstawie dostępnych danych nie można było ustalić, czy narzędzie to w jakiś sposób warunkuje frekwencję uczniów na zajęciach.

Można uznać, że w analizowanej placówce dziennik elektroniczny poprawił komunikację. Zwiększenie efektywności przekazywania informacji potwierdzają rodzice. Podczas zebrania z wychowawcami nie byli zaskoczeni ocenami czy uwagami. Przed wywiadówkami często zaglądali do systemu i mieli wystarczającą wiedzę o swoim dziecku. Sądząc po ilości odwiedzin, zwiększyło się zainteresowanie rodziców życiem szkoły, postępami w nauce, frekwencją na lekcjach czy zachowaniem. Na podstawie analizy list obecności należy stwierdzić, iż nie ma większych różnic frekwencji rodziców na zebraniach, czyli e-dziennik nie ograniczył osobistych kontaktów rodziców ze szkołą. Rodzice nie rezygnują z osobistych wizyt, gdyż e-dziennik nie zwalnia z obowiązku kontaktowania się ze szkołą.

Nie zanotowano wśród uczniów większych problemów z logowaniem do systemu, jednak są klasy o niskiej częstotliwości odwiedzin. Co zrozumiałe, uczniowie najczęściej logowali się w dwóch tygodniach poprzedzających zebranie z rodzicami i wywiadówką.

Nie wszyscy rodzice zarejestrowali się w systemie z powodu braku adresu poczty elektronicznej. Ciągłe zbyt dużo osób (jedna czwarta) z różnych względów w ogóle nie zalogowała się do systemu i w pewnym sensie jest wyalienowana z wirtualnej przestrzeni szkolnej.

Dziennik elektroniczny, to nieuchronna przyszłość edukacji. Wszystko zmierza w stronę cyfryzacji i szkoła nie może rezygnować z takich rozwiązań. Nie ma odwrotu od tego typu narzędzi, ale ciągle jeszcze problemem jest ich dostępność. Dzięki nowoczesnym kanałom komunikacji rodzic może przeciwdziałać problemom wychowawczym, jednak należy podkreślić, iż dzienniki elektroniczne monitorują postępy w nauce i informują o frekwencji na zajęciach szkolnych, ale nie rozwiązują problemów wychowawczych (Wróbel, 2009).

Pomimo optymistycznych wniosków płynących z powyższych analiz, trzeba przyznać, że skutki wykorzystywania tego typu kanałów wymiany informacji można będzie zaobserwować dopiero po dłuższym okresie czasu.

7. Bibliografia

1. Cellary, W. (2008). Społeczeństwo informacyjne czy społeczeństwo wiedzy? Pobrano 27 lutego 2016, z : <http://www.edunews.pl/badania-i-debaty/opinie/313-spolczenstwo-informacyjne-czy-spolczenstwo-wiedzy>
2. Golka, M. (2005). Czym jest społeczeństwo informacyjne? *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, zeszyt 4, 253-265.
3. Rozporządzenie z 29.08.2014, Ministerstwo Edukacji Narodowej: „Dziennik Ustaw” 2014, poz. 1170.
4. Tomaszewska, A. (2014). E-dziennik jako element kultury informacyjnej szkoły. *Edukacja Humanistyczna*, 2, 197-207.
5. Wróbel, M. (2009). E-dziennik jako narzędzie wspierające proces edukacji szkolnej. *E-mentor*, 4.
6. Żebrok, P. i Smyrnova-Trybulska, E. (2015). Electronic register in the school and determinants of their effective implementation. *IT tools – Good Practice of Effective Use in Education Monograph Sc.* Editor Eugenia Smyrnova-Trybulska (s. 87-107), University of Silesia. Katowice-Cieszyn: Studio-Noa.

Using the e-register in practice school

Keywords: education, ICT, information society, knowledge society, e-register

Abstract: The introduction of information technology in schools meant that in the space of many new possibilities for communication. Increasingly, in the processes of school management turns on ICT tools. Recently, schools can keep records not only in the form of traditional newspapers, but also by means of electronic logs. The aim of the article is to analyze some aspects of the functioning of the e-register in educational institutions, and also to verify the effectiveness of the transmission of information using new tools introduced to schools. The article presents research on the use of e-register in one of the educational institutions from the district of Cieszyn. The study was conducted on the basis of an electronic log of Vulcan. The data were obtained from lists headmaster, and the analysis was based on counting the frequency of logging into the system pupils, parents and teachers. Studies show that despite the many concerns of e-register becomes an effective communication tool and there is no turning back from this type of tools.